SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:2104

av Isak From m.fl. (S)

Bättre förutsättningar för kommunerna vid stora industrietableringar

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommuner med stora industrietableringar behöver bättre förutsättningar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motivering

Sverige befinner sig mitt i en historisk industriell omställning. I nästan hela Sverige genomförs och planeras investeringar som har avgörande betydelse för klimatomställningen, Sveriges konkurrenskraft och Europas möjligheter att stärka sin självständighet inom strategiskt viktiga industrier och råvaror.

Men stora industriinvesteringar kräver också stora samhällsinvesteringar. Det behövs bostäder, skolor, förskolor, infrastruktur, kompetensförsörjning och en välfärd som växer i takt med nya arbetstillfällen. Ansvaret för detta hamnar i stor utsträckning hos kommunerna, medan vinsterna av investeringarna kommer hela Sverige till del.

Det är en obalans som behöver rättas till.

De senaste årens erfarenheter har tydliggjort hur sårbara kommunerna kan bli när de förväntas göra omfattande investeringar utifrån industrins tillväxtplaner. När förutsättningarna snabbt förändras riskerar kommunerna att stå kvar med kostnaderna.

Samtidigt riskerar nödvändiga industriinvesteringar att försenas eller utebli om kommunerna inte vågar eller förmår ta det ekonomiska ansvaret.

Problemet har också uppmärksammats i statliga utredningar. I betänkandet Att säga ja! Kommunernas förutsättningar att ta emot stora företagsetableringar och företagsexpansioner (SOU 2026:32) beskrivs behovet av att förbättra kommunernas förutsättningar och hantera de ekonomiska risker som följer av stora etableringar. Detta perspektiv bör beaktas och ges större tyngd och omfatta ett bredare insatser för kommuners långsiktiga planering, samverkan och omställningsförmåga.

Större företagsetableringar och företagsexpansioner medför långsiktiga behov kopplade till bland annat kompetensförsörjning, regional utveckling, samhällsservice, infrastruktur och strukturomvandling. Mot denna bakgrund anser vi S ledamöter med bakgrund i IF Metall att det finns skäl att närmare överväga hur ansvaret för funktionen organiseras. Vi ser behov av högre krav på samverkan mellan flera statliga aktörer. De perspektiv och den kompetens som finns hos myndigheter med ansvar för regional utveckling, kompetensförsörjning, samhällsplanering, strukturomvandling samt styrning och samordning av offentlig verksamhet bör ges en mer framträdande roll. Vi vill betona att riskerna ser olika ut mellan kommuner och etableringar, samtidigt som investeringsbehoven ofta spänner över flera verksamhetsområden.

Samtidigt vill vi liksom till exempel IF Metall att vi kan inte lämna kommunerna ensamma att bära de ekonomiska risker som uppstå i samband med stora företagsetableringar och företagsexpansioner. Investeringarna är ofta av betydande nationellt intresse samtidigt som kostnaderna i hög grad uppstår lokalt.

För en mindre kommun kan även mindre etableringar medföra betydande ekonomiska åtaganden för mindre kommuner. Därför vore det positivt på att staten i större utsträckning är med och delar risken med berörda kommuner.

Socialdemokraterna har tidigare genom Industriklivet och Klimatklivet skapat viktiga verktyg för att stödja industrins och samhällets klimatomställning. Nu behövs ett tredje steg som förslagsvis kan kallas Kommunklivet.

Ett Kommunkliv som skulle kunna ge kommunerna bättre förutsättningar att möta stora industrietableringar och snabb samhällsomvandling. Något som kan övervägas kan vara insatser för samhällsplanering, bostäder, infrastruktur och välfärd, möjligheter till statliga kreditgarantier, gröna krediter eller ekonomisk riskdelning.

Det handlar ytterst om att skapa en rimligare fördelning av både ansvar, risker och vinster. De kommuner som möjliggör investeringar av nationell betydelse ska inte behöva äventyra sin ekonomi eller den befintliga välfärden för att bidra till Sveriges utveckling.

Den gröna omställningen är inte enbart en fråga om ny teknik och industriella investeringar. Den handlar också om människor och om att bygga attraktiva, hållbara samhällen där människor vill bo, arbeta och leva.

När hela Sverige vinner på omställningen måste också hela Sverige vara med och ta ansvar för den. Att saten överväger ett Kommunkliv skulle vara ett viktigt steg för att göra detta möjligt.

Isak From (S)

Johanna Haraldsson (S) *Sofia Amloh (S)*

Michael Melby (S) *Robert Olesen (S)*